

Sata vuotta huopaa

JUHLAJULKAISU 13.7.2022

Kustaa Vuolle-Apiala kuvattuna Verkkalan edustalla. (ylh.)

Koskenpään Huopatehdas Oy perustettiin syyskuussa 1922 vanhaan meijerirakennukseen (vas.).

Kustaa Vuolle-Apiala perusti huopatehtaan

Kylmät talvet ja pula huopasista saivat jämsäläisen yrittäjän perustamaan huopatehtaan Koskenpäälle.

Jämsäläinen **Kustaa Vuolle-Apiala** perusti Koskenpään Huopatehdas Oy:n vuonna 1922. Kaupparekisteriin huopatehdas kirjattiin seuraavan vuoden elokuussa.

Perustaessaan huopatehdasta 49-vuotias Vuolle-Apiala ei ollut noviisi, sillä hän oli jo käynnistänyt meijeritoiminnan ja Koskenpään Tervatehdas Oy:n. Vuonna 1910 Vuolle-Apiala osti Sahloisten kylästä Koskelan tilan, johon kuului oikeus Koskelan koskeen ja sen varrella seisovaan myllyrakennukseen. Myllyn yhteyteen rakennettiin sittemmin saha ja höylälaitos. Ennen huopatehtaan perustamista Kustaa Vuolle-Apiala ehti

perustaa myös Koskenpään ensimmäisen sähkölaitoksen yhdessä **Otto Honkasen** kanssa.

Taitavana ja varovaisena liikemiehenä tunnettu Kustaa Vuolle-Apiala oli vaikutusvaltainen mies. Vuolle-Apiala oli myös Koskenpään kansakoulun, seurakunnan ja kunnan perustajia. Lisäksi hän oli mukana perustamassa Koskenpään Puhelin Oy:tä ja Koskenpään Säästöpankkia. Yrittäjäperheen poika Kustaa Vuolle-Apiala toimi myös Jämsän kuntakokouksen esimiehenä ja kuului sittemmin Jämsän ensimmäiseen kunnanvaltuustoon.

Vuolle-Apialan suhde maatalousvaltaiseen Koskenpäähen tiivistyi vuonna

1891. Hän osti tuolloin isänsä **Kustaa Lindemanin** avustuksella Koskenpäältä Verkkalan tilan, josta tuli hänen kotinsa liki seitsemäksi vuosikymmeneksi. Alkujaan Vuolle-Apiala tähtäsi maanviljelijän ammattiin. Tarmokkaaksi, tinkimättömän oikeudenmukaiseksi ja kaukonäköiseksi luonnehdittua miestä kuitenkin kiehoi teollistuminen. Koskenpään Huopatehdas Oy syntyi ennen kaikkea tarmokkuuden tuotteena.

Ennen huopatehtaan perustamista Kustaa Vuolle-Apiala pohti pitkään ja hartaasti, millaisessa yritystoiminnassa olisi sopivasti sarkaa hänelle itselleen sekä koko Koskenpään yhteisölle.

Vahvojen periaatteiden miehenä hän halusi pitää näppinsä erossa sukulaistensa yrityksistä – tahto luoda jotain omaa oli vahva.

Tehtailijalla oli tarmoa ja tahtoa.

Kustaa Vuolle-Apiala pohti ensin puuhioketehtaan perustamista. Sitä varten oli jo tilattu suunnitelmat Saksasta, mutta idea ei kantanut. Vuolle-Apialan mielessä pyörivät myös aatokset alppihihtosuksien valmistuksesta sekä puunauvahatehtaasta.

Toimialaa valitessaan Vuolle-Apiala pohti valmiiden tuotteiden kuljettamista Koskenpäältä asiakkaille. Raskeat kuljetuskalustot eivät houkuttelleet, joten hevospiehenä tunnetulle Vuolle-Apialalle oli mieluisinta käyttää perinteistä hevosvoimaa. Huopasten keveys puolsi pohdintaa.

Kylmät talvet ja huopaspula saivat Kustaa Vuolle-Apialan kääntymään huopatehtaan suuntaan. Idea tuntui hyvältä ja kannattavalta. Vuolle-Apiala tutustui Karjalan Kirvussa sijaitsevan huopatehtaan toimintaan, ja ala kutsutti häntä tämän jälkeen entistä enemmän. Päätös huopatehtaan perustamisesta oli sinetöity.

Kustaa Vuolle-Apiala (edessä keskellä) rakennutti uuden tehtaan työntekijöidensä avustuksella.

Tulen tuhoaman tilalle nousi uusi tehdas

Koskenpään Huopatehdas Oy:n puurakenteinen tehdasrakennus paloi maan tasalle maaliskuisena perjantaina vuonna 1928. Tulipalo syttyi puolenpäivän aikaan ja tuhosi rakennuksen perustuksiin myöten. *Aamulehden* (11.3.1928) uutisen mukaan paloa olivat sammuttamassa kaikki kynnelle kykenevät.

Tuli oli päässyt karkuun villan sekoituskoneesta. Villan sekaan oli joutunut tietävästi rautanaula tai kivi. Kun kone iski kovaan kohtaan, kipinä tarttui kuivaan villaan, ja pian koko tehdas oli ilmiliekeissä.

Tuli levisi tavattomalla voimalla, vaikka sitä yritettiin taltuttaa Pluvius-käsiruiskuilla. Huopatehdas pa-

loi maan tasalle kolmessa tunnissa. Viereiset makasiinirakennukset saatiin pelastettua.

Tehdasrakennuksen mukana paloi varsin mittava määrä raaka-aineita sekä valmiita tuotteita. Tehtaan omistaja oli vakuuttanut omaisuuden, mutta ei kuitenkaan sen täydestä arvostaan. Osa kustannuksista jäi **Kustaa Vuolle-Apialan** maksettavaksi. Vahinkojen arvioitiin olleen noin 700 000 markkaa.

Välittömästi, kun tuhon laajuus selvisi, Kustaa Vuolle-Apiala päätti rakentaa uuden tehtaan. Se rakennettiin kokonaan betonista, rakennustyöt aloitettiin heti. Uusi tehdas kohosi Kalmavirran rantaan, Verkkalan

tilan tuntumaan. Tehtaan työväestä miehet saivat työtä rakennustyömaalta, naisväki joutui väliaikaisesti työttömäksi.

Uuden huopatehtaan rakennuspiirustukset teki insinööri-toimisto J. Brander Helsingistä. Kolmikerroksinen tehdasrakennus kohosi sateisesta ja koleasta kesästä huolimatta vauhdilla.

Tehtaasta tuli Suomen toiseksi suurin, ja työntekijämäärä kohosi sataan. Tuotannon uutisoitiin uuden tehtaan myötä jopa kolminkertaituneen.

Ensimmäinen erä huopajalkineita valmistui uudelta tehtaalta jo saman vuoden lokaan lopulla.

Maatalous-näyttelyssä menestystä

Maatalousnäyttelyitä on järjestetty 1800-luvun puolivälistä alkaen. Vaikka määrä on vuosien saatossa vähentynyt, niiden merkitys on ollut suuri. Maatalousnäyttelyissä on esitelty muun muassa maatalouskoneita, palveluita ja eläimiä.

Elokuussa 1926 Koskenpään Huopatehdas Oy nappasi Jämsän maatalousnäyttelystä ensimmäisen palkinnon näytteille asettamistaan huopasista. Avajaistilaisuus keräsi *Maitotaloudellisen aikakauslehden* (17.9.1926) mukaan satapäin väkeä.

Jämsän, Koskenpään ja Jämsänkosken maataloudellisten järjestöjen järjestämässä maatalousnäyttelyssä oli yksitoista eri pääosastoa, näytteillä yli tuhat erilaista esinettä. Ohjelmaan kuului työmestaruuskilpailuja muun muassa kynnössä, lampaan keritsemisessä sekä salaojan kaivuussa.

Höyry vaihtui sähköön

Höyrykone oli jylhä, vahva ja kestävä voimanlähde. Sata metriä pitkät halkopinot Koskenpään Huopatehdas Oy:n pihassa kertoivat, että höyrykoneen puuntarve oli alituinen.

Sodan jälkeen tuotantoa tunnus-telttiin uudelleen. **Kustaa Vuolle-Apiala** oli pohtinut sähkövoimalaitosta jo ennen sotia, mutta Koskenpään Sähkö Oy perustettiin lopulta 1948. Virallisesti yhtiö siirtyi käyttämään sähköä vuonna 1949. Huopatehtaan omistuksessa oli Kalliokosken voimalaitos, josta saatiin energiaa tehtaalle johtoverkoston avulla. Voimalaitos ja jakeluverkosto myytiin Keski-Suomen Valo Oy:lle vuonna 1995.

Honkarakenteen rakennusnauhasta nimikkotuote

Kun Koskenpäällä luovuttiin huopikaan ja huovan tekemisestä, tuotantoon piti löytää jotain muuta. Koskenpään Huopatehdas Oy aloitti kehittämishankkeen yhdessä Honkarakenteen, Tikkurilan ja Akzo Nobelin kanssa. Syntyi nykyaikainen polypropeenihirsitiivistä. Rakennusnauha oli vuosina 1980–90 yksi huopatehtaan päätuotteista.

Polypropeenihirsitiivisten vaihtoehtona pohdittiin pellavaeristettä. Perinteikkääseen pellavaan ei kuitenkaan lähdetty, sillä eristeen haluttiin olevan ennen kaikkea kosteudenkestävää.

Rakennusnauha oli vuosikymmenten ajan Koskenpään huopatehtaan nimikkotuote, jota myydään yhä. Sen osuus yhtiön liikevaihdosta on viimeisten vuosikymmenten aikana laskenut.

Huopatehtaan kokoomatilassa työskenteli kymmenkunta naista, jotka kokosivat levymäisistä villalepeistä huovikkaan puolikkaita.

Tehdastyö kysyi tekijöiltään kuntoa ja näppäryyttä

Huopatehtaalla oli tiivis työtahti. Huopasten valmistaminen vaati tiimityötä ja monta vaihetta.

Huopan tunnetaan muun muassa nimillä huovikas, huopatossu, huopasaapas, huopakenkä, vilttiossu, hiljanen ja filtari. Syylinki taas on varsinaisen jalkineen sisällä käytettävä huopainen sisäkenkä.

Huopasten ja syylinkien rinnalla Koskenpäällä on valmistettu monenlaisia teollisuuden käyttämiä tiiviste- ja vaimennushuopia, hiihtokenkiä, hevosvaljaiden pehmusteita ja ahtaajien lastaustohveleita, jopa pianon näppäinpehmusteita. Myös marsalkka Mannerheimin huopasaapat saivat muotonsa Koskenpäällä.

Hikistä ja fyysistä työtä

Koskenpään huopatehtaan päärakennuksen alakerrassa on ovi, jonka sisäpuolelle maailmalta tulleet villapaalit kasattiin. Paalien purkamisen jälkeen villaan sekoitettiin tarvittaessa sillaa tai karvaa, jonka jälkeen villa-aines siirrettiin karstaushuoneeseen. Jykevät ja jylisevät karstauskoneet muokkasivat villan seuraavaa vaihetta varten.

Karstauksesta villa kannettiin portaita pitkin tehtaan yläkerran kokoomatilaan, jossa työskenteli kym-

menkunta naista. Karstauskoneesta tulleista levymäisistä paloista, villalepeistä, koottiin huovikkaan puolikkaita. Työ vaati ennen kaikkea tarkkuutta ja huolellisuutta, ja ompelutaitoakin tarvittiin.

– **Nuotiomäen Eeva** oli kokoajista taitavin, vuosina 1957–73 vilttaajana toiminut **Lauri Nurmi** muisteli Jyväskylän yliopiston opiskelijan haastattelussa vuonna 1998.

Kokoamisen jälkeen villa siirtyi vilttaukseen, jossa huopan kutistettiin höyryn ja kovan paineen vaikutuksesta molemmin puolin. Huopasta vanutettiin pariin otteeseen muutaman minuutin ajan. Hikistä ja fyysistä työtä tehtiin monesti paljain varpain ja vähin vaatein.

– Hyvin höyryistä hommaa, Lauri Nurmi totesi työstään.

Vilttauksen jälkeen villa kannettiin takaisin alakertaan, jossa sijaitsi huopatehtaan rullaushuone levypuristimeen. Villaa rullailtiin ja präsätettiin, kunnes se kuljetettiin lestaukseen. Lestaushuoneessa huovikas sai muotonsa puulestien avulla.

Koskenpää oli maailman ensimmäisiä huovikkaiden värjääjiä. Tossut värjättiin suurissa puutiinuissa, joko

lestauksen yhteydessä tai ennen lopullista puhdistusta.

Värjäyksestä huopaset menivät kuivaukseen, josta ne kannettiin jälleen yläkertaan. Sitten ne puhdistettiin ja lopuksi kuljetettiin pakkaamoon. Sieltä ne lähetettiin edelleen maailmalle.

1950-luvulla Koskenpään Huopatehdas Oy valmisti peräti 400 paria huovik-

tavalmiudessa. Lämmittäjän piti tulla töihin ennen aamuvuoron alkamista.

– Työnteko oli hyvinkin kiireistä. Ennen kesälomalle lähtöä työntekijät siivosivat porukalla huopatehtaan, Lauri Nurmi muistelee.

Tehdas keskittyi maahantuontiin

Huopatuotanto päättyi Koskenpäällä 1970-luvun lopulla. Tehtaan kyllä kohosi kuitenkin vuonna 1977 uusi halli. Sen myötä tehtaan tuotanto suuntautui levyjen, mattojen ja nauhojen valmistukseen. Ruotsista hankittu neulahuopakoneen avulla huopa muuntui erityisesti teollisuuden tarpeisiin ja tuotteita pystyttiin valmistamaan useista eri kuitutyypeistä. Rakennustuotanto nousi pääasiakasryhmäksi 1990-luvulla, jolloin Koskenpäällä tehtiin polypropeenista hirsieristeitä.

2000-luvulle siirryttäessä tehtaalla keskityttiin huopien maahantuontiin. Värjätty karstavilla kehitettiin tuotteena Koskenpäällä, ja se oli hitituote vuosikymmenen ajan. Huopa on löytänyt tiensä sisustussuunnittelijoiden luomuksiin ja teollisuuden tarpeisiin.

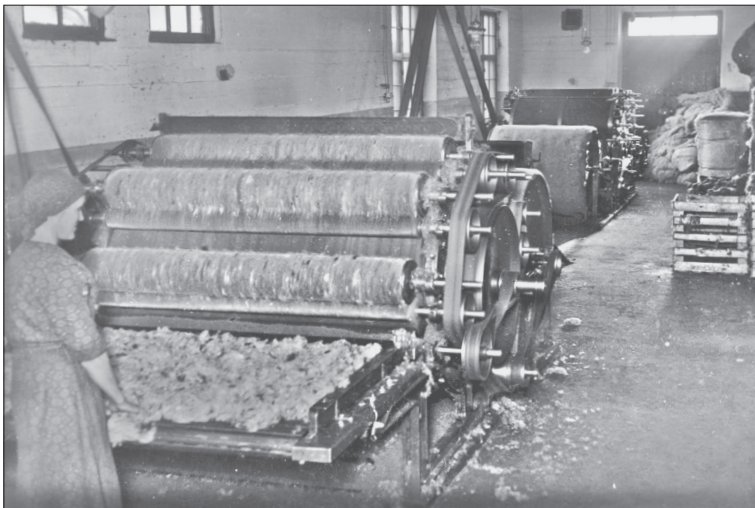
Ennen kesälomalle lähtöä työntekijät siivosivat tehtaan.

kaita vuorokaudessa. Työt oli jaettu selvästi miesten ja naisten töihin, ja tämän vuoksi tehtaan parhaimmistoa kutsuttiin mies- ja naismestareiksi.

1950–70-luvuilla huopatehtaalla tehtiin työtä kahdessa vuorossa. Esimerkiksi lauantaisin työvuoro alkoi aamukuudelta ja päättyi iltapäivällä kello yhden aikaan. Toinen vuoro oli yhdestä iltakahdeksaan. Tehdas pyöri höyrykoneella, joka piti pitää aina käynnissä – tai vähintäänkin toimin-

Vilttauksessa huopan kutistettiin höyryn ja paineen avulla. Työ oli hikistä ja fyysistä hommaa.

Villaan sekoitettiin sillaa tai karvaa, jonka jälkeen villa-aines siirrettiin karstauskoneeseen.

Halutaan ostaa

kalkilla eroitettuja puhtaaksi pestyjä ruskeita naudankarvoja.

Koskenpään Huopatehdas O. Y.
Koskenpää

Koskenpäältä valmistuu edelleen huopatuotteita Puolustusvoimien käyttöön. Kuvassa tehtaan nykyiset työntekijät Jukka Rinteelä (vas.) ja Olli Koskinen.

Puolustusvoimista tärkeä yhteistyökumppani

Huopatehdas piti sotilaiden jalat taistelukunnossa rintamalla.

Suomen Puolustusvoimat on ollut Koskenpään Huopatehdas Oy:lle tärkeä ja merkittävä yhteistyökumppani. Koskenpäällä valmistettiin talvisodan aikana Puolustusvoimien tarpeisiin huovikkaita ja hiihtomonoja, jotta rintamalla taistelleiden miesten varpaat pysyisivät lämpiminä. Työtä tehtiin tehtaalla useassa vuorossa.

–Sota-aikana villan saanti ulkomailta meni umpeen, mutta armeija tarvitsi kaiken, mikä irti saatiin. Armeija auttoiikin huopatehdasta myös villansaannissa ja materiaalin hankinnassa, **Kustaa Vuolle-Apialan** pojanpoika **Risto Vuolle-Apiala** kertoo.

–Talvisodassa huopaset kuluivat, joten tehtaalla tuotettiin huopasia niin paljon kuin mahdollista, Risto Vuolle-Apiala jatkaa.

Huopatehtaan henkilökunta palkittiin sodan jälkeen Talvisodan muistomitalilla. Marsalkka **Mannerheim** myönsi harvinaisen ja arvokkaan kiitoksen työntekijöiden taipumisesta sota-aikana Suomen armei-

Sirkka Äikäs paritti armeijan huopasukkia lähtökuntoon. (Keskisuomalainen 27.3.1983)

jan hyväksi. Mitali oli taiteilija, majuri **Aarno Karimon** suunnittelema.

Huopasten tuotanto loppui tehtaalla 1970-luvun lopulla, mutta yhteistyö Puolustusvoimien kanssa jatkui pienissä erissä. Huopatehtaalla valmistettiin

tämän jälkeen armeijalle muun muassa irtovuoria kumisaappaisiin.

Vuonna 1989 Pääesikunta lähetyi huopatehdasta kirjeitse ja antoi ohjeita ja kehittämistavoitteita heille valmistettavaan vaatetukseen:

Kenttä- ja maastovaatetus: Kehittää sellainen vaatetusjärjestelmä, joka mahdollistaa taistelijan tehokkaan suorituskyyvyn ja antaa parhaan mahdollisen suojan odotettavissa olevissa taisteluolosuhteissa 1990-luvulta eteenpäin.

Varuskuntavaatetus: Kehittää sellainen varuskuntavaatetuskokonaisuus, joka kansainvälisesti ottaen on riittävän edustava, joka soveltuu suomalaiselle sotilaille ja tarjoaa käyttäjilleen parhaan mahdollisen käyttömukavuuden eri olosuhteissa. Lisäksi varuskuntavaatetuksen on sovellettava ainakin tyydyttävästi käytettäväksi kenttäolosuhteissa.

Yhteistyö Puolustusvoimien kanssa jatkuu. Koskenpäältä toimitetaan edelleen huopatuotteita Puolustusvoimien käyttöön.

Taantumet kurittivat tehtaan taloutta

Koskenpään huopatehtaan toiminta oli lama-aikana hetken pysähdyksissä. Vuosina 1929–33 tehtaalla tehtiin töitä muutoinkin hiljaisella tahdilla.

Puutteen lisäksi samoihin vuosiin osuivat varsin lämpimät talvet. Lauhan talven aikaan tuotanto saattoi jäädä myymättä.

Seuraava tehtaan taantuma koettiin vuonna 1942, jolloin raaka-ainepula oli sodan vuoksi pahimmillaan. Haaste oli kuitenkin tilapäinen. Vuonna 1944 tuotanto saatiin nousemaan ennätystasolle Puolustus-

voimien tarpeiden myötä. Sodan jälkeen huopatehtaalla vietettiin varsin vauhdikkaita vuosia, sillä kysyntä oli suurta ja tehtaalla työskentelevien käsiparien määrä kohosi sataan.

1970-luvulla koettiin yhteiskunnan suurin joukkotyöttömyyskausi sodan jälkeen. Vuonna 1973 Koskenpään huopatehtaalla työskenteli 35 työntekijää, joista 15 jouduttiin lomauttamaan. Lomautukseen vaikuttivat muun muassa leudot talvet sekä räjähdysmäisesti kasvanut villan maailmanmarkkinahinta.

Vuosituhat vaihtui vakavissa merkeissä

Airi Repo valittiin Koskenpään huopatehtaalle Taylorix-kirjanpitäjäksi 1967. Järjestelmän osaajat olivat tuolloin harvassa. Sittemmin hänet nimitettiin konttoripäälliköksi, ja myös kirjanpidon tekeminen jatkui. Suhde sekä **Erkki Vuolle-Apialaan** että hänen jälkeensä toimitusjohtajaksi tulleeseen **Pertti Vuolle-Apialaan** oli Revon mukaan hyvä ja luottamuksellinen.

Pertti Vuolle-Apialan äkillinen kuolema muutti kaiken. Revon mukaan Vuolle-Apiala oli toivonut, että Airi Revosta tehtäisiin toimitusjohtaja. Koska Vuolle-Apialan suvusta ei löytynyt tehtävään jatkajaa, Repo aloitti toimitusjohtajana 1991.

–Huopatehdas oli siinä vaiheessa konkurssikypsä. Yhtiön taloudellinen tilanne oli niin heikko, että tein töitä kirjanpitäjän palkalla. Väki tuli talkoisiin, ja saatiin firma nousuun. Se tuntui tosi hyvältä.

Repo hoiti edelleen myös yrityksen kirjanpidon, siivosi konttorin, huolehti pihan lumityöt ja paimensi kukkapenkit. Hän täytti veroilmoitukset, myi ja markkinoi. Hyvänä työparina oli **Pirkko Levula**, joka kantoi päävastuun myynnistä ja hoiti kielitaitoisena kansainväliset yhteydet.

Vaikka Revon kausi toimitusjohtajana osui pahimpaan lama-aikaan, Koskenpäällä lama ei juuri näkynyt. Konetiivistehuopaa ostettiin ja myytiin edelleen, ja huopasukat kävivät kaupaksi Puolustusvoimille. Lisäksi kehitteillä oli uusi tuote, rakennusnauhatiiviste, jota tehtiin erityisesti Honkarakenteen tarpeisiin.

Airi Revon poika oli tehtaalla laitosmiehenä. Poikaa kiinnosti yrittäjäisyys, joten huopatehtaan tuotteiden myynti ja markkinointi tuntui luontevalta. Hän olisi halunnut vuokrata huopatehtaalta tiloja, mutta tähän ei Revon mukaan annettu lupaa. Poika rakensi oman teollisuushallin ja alkoi valmistaa rakennustiivistehuopaa.

Tehtaalla toimitusjohtajan pojan bisnekset herättivät närkästystä, ja Revon mukaan häntä syytettiin poikansa suosimisesta. Tilanne kriisiytyi. Yli kolmenkymmenen vuoden työrupeama Koskenpään huopatehtaalla oli päättymässä riitaisesti.

Airi Repo ilmoitti irtisanoutumisestaan heinäkuun lopulla 2000. Syinä olivat näkemyserot ja luottamus pula toimitusjohtajan ja omistajien välillä. Repo jätti yhtiön elokuun puolivälissä.

Valkoisia karvoja,
kalkki ja vesivilloja

ostaa

Koskenpään Huopatehdas Oy.

Koskenpää

.... ja
tämä on
hiljaisin.

Vanha kunnon syylinki on koko villaa. Mutta nyt siinä on nailonvahvistus. On saappaassa niin mukava, lämmin ja estää hiertymät ja hikoilun. Mutta vanha kunnon syylinki on myös uusi muodikas "partysock". Huoleton ja hauska. Eikä ainoastaan harmaa, vaan myös valkoinen, oranssi, lilja, sininen tai vihreä. Niissä sitten on hauska hisutella.

Tämä on
tyylikkään jalkine ...

Huovikkaiden villa tuli maailmalta

Kustannuspaineet ajoivat punnitsemaan tarkasti jokaisen villagramman.

Huopa on villasta valmistettua kutomatonta kangasta, jota ihminen on hyödyntänyt tiettävästi yli 2000 vuotta. Koskenpään huopatehtaalla tarvittiin villaa kilokaupalla, etenkin silloin, kun kysyntä huovikkaille oli korkeimmillaan.

Huopasia tehtiin pääosin suomalaisia varten. Huopatuotteita valmistettiin myös koneiteollisuuteen eristeeksi ja alustojen vaimennukseen. Tänä päivänä huovan käyttötarkoituksia on tuhansia, ja Koskenpäällä tehdään mittatilaustöitä hyvin erilaisiin tarpeisiin.

Kotimaisen laatu villan saatavuus on vuosikymmenten aikana vaihdellut. Koskenpään huopatehtaalla siirryttiin tuontivillaan jo heti alkumetreillä. Villa tuli Koskenpäälle ympäri maailman, pääosin Lontoon villapörssin kautta.

Lottovoitolla perustaisin lammasfarmin.

Tämä ei ollut tavatonta, sillä tuontivillaa oli käytetty – ja käytetään yhä – Suomessa paljon.

Vuonna 1940 Koskenpäälle tuli villaa muun muassa Etelä-Amerikasta, Etelä-Afrikasta, Australiasta ja Uudesta-Seelannista. Jokainen villagramma punnittiin tarkasti. Koskenpään Huopatehdas Oy:n arkistoista löytyy dokumentti, jonka mukaan eräänä syyskuisena viikkona vuonna 1940 villaa tuli yhteensä 930 kilogrammaa Argentiinasta, kun taas kotimaisen villan osuus oli tuolloin 280 kilogrammaa. Villaa tuotiin Suomeen kuutiometrin suuruisina paaleina.

– Käyttäisimme mielihyvin kotimaista villaa, jos vain saisimme sitä riittävästi. Suomalaisten innostus lampaiden kasvattamiseen on valitettavasti laimea. Tämä ei johdu halusta kasvattaa, vaan peltopakettilainsäädännöstä, joka ei salli kuin 10 lampaan pito-oikeuden ja toisaalta lampaanlihan tavoitehinnattomuudesta, yhtiön toimitusjohtaja **Pertti Vuolle-Apiala** kommentoi *Keskisuomalaiselle* 1973.

– Jos minä voittaisin lottovoiton, perustaisin lammasfarmin, Vuolle-Apiala jatkoi.

Saatavuusongelmien vuoksi villaan sekoitettiin monesti myös muiden eläinten, esimerkiksi hevosen, karvaa.

– Teurastamoissa ja nahkatehtailla syntyi paljon eläinten karvaa, ja sitä alettiin sekoittaa myös villaan. Sinne sekoitettiin myös erilaisista lumpuista revittyä kuituainesta, jopa sillaa eli puukuitulankaa käytettiin, **Risto Vuolle-Apiala** kertoo.

Tuontivillan reiät pohdituttivat

Ulkomailta saapunut villa ei ollut aina parasta mahdollista. Tehtaalla huomattiin, että valmiisiin huopatuotteisiin syntyi sormenpään mentäviä aukkoja. Tarkasta laadusta tunnetun Koskenpään huopatehtaan väki huolestui. Laadun pelättiin kärsivän, joten selitystä haettiin Karjalan Kirvusta saakka.

Kirvun huopatehtaasta oli ollut koskenpääläisille valtava apu tehtaan alkuaikoina. Asiaa ei kuitenkaan voinut kysyä kilpailijalta suoraan. Olihan Kirvun huopatehdas Koskenpään Huopatehdas Oy:n kovimpia kilpailijoita.

– Joku kävi haastattelemassa Kirvun työntekijöitä salaa, että miksi huopaseen tulee reikiä, Risto Vuolle-Apiala paljastaa.

Syy reikiintymiseen löytyi. Ilmeni, että jos villaerän joukkoon päätyi kuolleen lampaan villaa, laatu kärsi ja reikiintymisriski kasvoi. Tämän tiedon jälkeen Koskenpäällä heitettiin toisinaan kokonaisia villaeräiä pois tai palautettiin niitä virheellisinä.

Villaa tulee yhä ulkomailta

Nykyään maailmassa tuotetaan villaa tekstiiliteollisuuden käyttöön noin 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa. Kuuluksen sadan vuoden aikana määrä on kaksinkertaistunut, mutta villantuottajamaat ovat pysyneet samoina. Suurimmat tuottajamaat ovat edelleen Australia ja Uusi-Seelanti. Myös Kiina, Etelä-Amerikan maat ja Iso-Britannia sekä Venäjä tuottavat runsaasti villaa. Suomessa villa on edelleen lähinnä sivutuote, koska lampaista pidetään pääsääntöisesti lihan vuoksi.

Koskenpään Huopatehdas Oy on lopettanut oman villahuopatuotannon ja keskittynyt maahantuontiin. Villahuopaa myydään lähinnä teollisuuden ja sisustusarkkitehtien tarpeisiin. Yhtiö kehitti 2000-luvulla värjätyä karstavillan, jonka värikartta on tekstiilitehtailija Maisa Tikkasen suunnittelema. Karstavillan jalostus ja myynti lopetettiin vuoden 2022 aikana.

Tuontivilla ei ollut aina parasta mahdollista. Kuolleen eläimen villa aiheutti valmiiseen tuotteeseen reikiä, joten laaduntarkailussa piti olla valppaana.

KOSKENPÄÄN HUOPATEHDAS OY.					
AINA VARASTOSSA					
N:o	Pituus	Hinta	N:o		Hinta
10—14	Miesten huopaset, pitkävarret, 68—74	140:—	9—12	Miesten toivelit, värilliset	37:—
10—14	» » lyhytvarret, 40—45	110:—	6—8	Naisten » »	35:—
8—9	Poikain » » 30—33	90:—	1—5	Lasten » »	30:—
7—9	Naisten » » 29—33	80:—		Syylingit	14:—
4—6	Lasten » » 27—28	60:—		Hamutsat, harmaat	27:—
1—3	» » 25—26	52:—		» värilliset	30:—

Värjätyistä huopasista 5 %:n korotus.

Tilauksesta valmistetaan pohjahuopaa, kiilloitushuopaa, voilokkia y.m.

Satulahuopaa eri värejä.

Pyytää hintatarjouksia ja näytteitä.

Koskenpään Huopatehdas Oy:n hinnasto yhtiön alkuvuosilta.

Kirvun Huopatehdas oli merkittävä innoittaja ja apu Koskenpään Huopatehdas Oy:lle. *Lappeenrannan museo/Mauno Mannelin*

Lampaat kerittiin keritsemissaksilla. Yhdestä lampaasta saa kerralla noin 1–2 kiloa raakavillaa.

Kirvusta tekijät Koskenpäälle

Suomen ensimmäiset huopatehtaat perustettiin vuonna 1895 Parikkalaan ja Savonrantaan. Pari vuotta myöhemmin, vuonna 1897, huopatehdas perustettiin myös Viipurin läänissä sijaitsevaan Kirvuun. Kirvun kuntaan kohosi lopulta neljä huopatehdasta, jotka tuottivat ennen sotia ison osan Suomen huopatavaroista.

Kirvun Huopatehdas Oy oli Koskenpään Huopatehdas Oy:n innoittaja. **Kustaa Vuolle-Apiala** perusti vuonna 1922 huopatehtaan, jonka alkuunpanossa kirvulaisilla oli iso merkitys. Joukko kirvulaisia huopatehtaan työntekijöitä saapui mestari **Hemmi Hiltusen** johdolla Koskenpäälle. Koneet hankittiin Saksasta. Koskenpään Huopatehdas Oy sai alkunsa kirvulaisten oppien sekä tietotaidon avulla.

Kirvulaiset viihtyivät Koskenpäällä pari vuotta, jonka jälkeen pitäjän oma väki otti tehtaan tuotannon kokonaan käsiinsä. Vuonna 1929 Kirvun huopatehtaalla oli 200 työntekijää ja huopikkaita valmistettiin 140 000. Tehdas on sittemmin lakkautettu.

Huopa on ollut aina vientituote

Koskenpään Huopatehdas Oy:n tuotteita on viety maailmalle aina. Viime vuosien suurimmat vientikohdeet ovat olleet Venäjä, Baltian maat, Ruotsi, Norja, Intia ja Kiina.

Syksyllä 2014 yhtiö oli *Keskisuomalaisen* (3.11.2014) mukaan aikeissa kehittää Venäjälle suuntautuvaa kauppaa entistä suunnitelmallisemmin. Myös kotimaista kauppaa kehitettiin järjestelmällisesti.

– Työ on enimmäkseen ratkaisujen tuottamista. Kuuntelemme asiakkaiden suunnitelmat ja jaamme tietoa siitä, millaisilla huovilla toteutuksen voi tehdä ja mihin hintaan. Suomessa on paljon luovaa suunnittelua, mutta huovan kustannusrakennetta ja mahdollisuuksia ei aina ymmärretä, uunituore toimitusjohtaja **Emilia Koikkalainen** kommentoi tuolloin lehdele.

Koskenpään huopatehdas työllisti takavuosina parhaimmillaan sata työntekijää, nyt vakituisia on neljä. Kuvassa Olli Koskinen kantaa huoparullaa tehdasrakennuksesta hallille.

Koko kylän yhteinen tehdas

Oma huopatehdas toi Koskenpäälle työtä. Tehtaan myötä seutu nousi maailmankartalle.

Viipurin läänistä saapuneet kirvulaiset huopatyöntekijät opastivat maatalouteen tottuneet koskenpääläiset tehdastyön pariin. Koskenpäälle kohosi kirvulaisten avustuksella työtä ja elinvoimaa tarjoava huopatehdas.

Vuonna 1937, viisitoista vuotta yhtiön perustamisesta, Koskenpään Huopatehdas Oy valmisti muun muassa huopakenkiä, hiihtokenkiä, huopateriä, sylinkejä ja länkiin hamutsoja. Tehdas työllisti 80 ihmistä, jotka tekivät 300 paria huopasia vuorokaudessa – ja huippuvuodet olivat vasta edessäpäin. Pääosin työntekijäkaarti oli oman kylän väkeä.

Kun yhtiö täytti 40 vuotta, työntekijöitä oli vajaa 50. Nykyinen tuotantopäällikkö **Jukka Rinteelä** tuli tehtaalte töihin vuonna 1989. Silloin työntekijöitä oli 18. Nyt tehdas työllistää enää neljä ihmistä.

Huopatehdas on ollut aina tiivis osa kylää ja sen historiaa. Tehtaan suojissa ovat työllistyneet isät ja pojat, äidit ja tyttäret. Kylän nuorisoo on läpi vuosikymmenten käynyt hakemassa tehtaalta kesätyöpaikkoja. Eikä ole ollut tavatonta, että työntekijöiden kesken syntyi rakkaustarinoita.

Ryypiskelyreissulta palkankorotus

Tehtaan pitkäaikaisimpiin työntekijöihin lukeutunut **Ruusa Hakola** muisteli *Vekkarille* (23.8.1995) antamassaan 100-vuotishaastattelussa, että tehtaalla sai tehdä töitä niin kauan kuin halusi ja jaksoi. Hakola oli tunnettu ahkeruudestaan. Hän toimi villan lajittelijana, mutta kutoi pelkästä tekemisen ilosta myös monet huopamatot.

–Kun minä pääsi kymmene aikaa illalla maata, neljä ol kello, ku ol taas noustava. Nii se män päivästä toiseen sillon, Ruusa Hakola muisteli.

Tiiviistä työtahdistaa huolimatta tehtaalla oli aina hyvä tunnelma, vaikka

Tehtaan työntekijöitä vuosikymmenten takaa. Pentti Pankkonen vasemmalla ja Mikko Liukkonen oikealla. Keskimäinen mies tuntematon.

KOSKENPÄÄN HUOPATEHDAS OY		
Tehtaan pilkkikisat 19.4.1970		
<u>N a i s e t :</u>		
1. Kaija Heillanen	250 gr	
2. Sirka Äikäs	180 "	
3. Hellin Nurmii	50 "	
Siiri Ryyriänen	-	
Tyyne Nieminen	-	
<u>M i e h e t :</u>		
1. Risto Heillanen	1170 gr	
2. Lasse Äikäs	770 "	
3. Pentti Pankkonen	680 "	
4. Kyösti Pahkamäki	620 "	
5. Veikko Nurmii	590 "	
6. Erkki Stenroos	510 "	
7. Ilkka Nurmii	290 "	
8. Väinö Heillanen	270 "	
Pentti Nieminen	-	
Arvo Nieminen	-	
Juhani Nieminen	-	
Antero Nieminen	-	
Veikko Nieminen	-	
Juha Isoaho	-	
Erkki Ryyriänen	-	
Martti Ahola	-	

Kalakilpailut kuuluvat huopatehtaan perinteisiin.

Huopatehtaan suojissa oli aikoinaan sauna

erimielisyyksiäkin syntyi. Eräs työntekijä vaati parempaa palkkaa irtisanomisen uhalla. Palkankorotukseen suostuttiin, mutta asiasta piti olla vaiti. Työntekijä kuitenkin lipsautti asian ryypiskelyreissulla veljelleen, joka hermostui ja löi. Veli marssi huopatehtaan johtajan pakeille ja vaati palkankorotusta itselleenkin. Korotus myönnettiin myös veljelle, jottei tieto olisi lipsunut muille työntekijöille.

Huopatehdas hemmotteli työntekijöitään jouluisin huopasilla ja sylingeillä. Pikkujoulujakin tehtaalla vietettiin. Vuosien 1950–70 pikkujoulujen ohjelmassa kerrotaan olleen puheita, näytelmiä ja laulua. Myös Vuolle-Apialaen suvun vesat musisoivat juhlissa.

Huopatehtaan suojissa oli aikoi-

naan sauna. Perheellisillä työntekijöillä oli omat vuoronsa, ja yleinen miesten saunavuoro alkoi lauantaisin kello 20.

Kalliokosken kupeessa kasvanut

Tittleiden perässä Koskenpään tehtaalla ei ole liemmin juustu.

–Samaa sakkia ollaan, Jukka Rinteelä tuumaa.

Huopatehdas on ollut läsnä Rinteelän elämässä lapsuudesta lähtien. Hän kasvoi huopatehtaan omistaman Kalliokosken voimalaitoksen kupeessa. Rinteelän isä toimi voimalaitoksen hoitajana.

Kun Rinteelä aikuistui, hän jatkoi isänsä jalanjäljissä patovesien pidätelemistä. 1980–90-lukujen taitteessa hän aloitti tehtaalla laitosmiehenä. Hän piti huolen, että tehtaan koneet toimivat ja tehdas pysyi lämpimänä myös paukkupakkasilla.

Rinteelän mukaan tehtaan tunnelma oli lämmin ja yhteisö tiivis myös Vuolle-Apialoiden aikakauden jälkeen.

–**Koikkalaisen Matin** aikaan käytiin pitämässä pilkkikisoja Matin mökillä Kolhossa. **Aholan Martti** oli kova kalamies, ja Lehtis-Armas myös (**Armas Lehtinen**), Rinteelä kertoo.

–Kalakisailut ovat kuuluneet vuosikausia tehtaanväen vapaa-aikaan. Ennen oli jopa aika tiukkoja kisoja. Silloin oli kalapatsaskin, joka jaettiin pikkujouluissa parhaalle kalastajalle.

Rinteelän aisaparina tehdashallissa työskentelee **Olli Koskinen**. Hänen isoäitinsä työskenteli tehtaalla aikoinaan. Koskinen itse oli ensimmäisen kerran huopatehtaalla töissä 2000-luvun alussa, ja palasi syksyllä 2021. Huopatehtaan rauhallisuus ja mielekäs työ kiehtovat.

–Kun on ehtinyt maailmalla käydä katsomassa muita työpaikkoja, niin parempaa paikkaa ei ole olla töissä kuin tämä, Koskinen sanoo.

Kustaa Vuolle-Apialasta talous- ja teollisuusneuvos

Terva- ja huopatehtailija **Kustaa Vuolle-Apiala** sai presidentti **J.K. Paasikiveltä** kaksi arvonimeä. Talousneuvoksen arvo Vuolle-Apialalle myönnettiin vuonna 1948, teollisuusneuvokseksi hänet nimitettiin 1953.

Kustaa Vuolle-Apiala toimi huopatehtaan lisäksi Koskenpään Tervatehdas Oy:n ja Salosen Sähkö Oy:n toimitusjohtajana. Hän oli paikkakunnan merkkimies, joka toimi runsaan kolmen vuosikymmenen ajan lähes kaikissa kunnallisissa hankkeissa ja luottamustehtävissä. Hän oli myös mukana perustamassa Koskenpään kuntaa.

Kansanedustajat saivat nimikkoyrittäjät

Keskisuomalaisessa uutisoitiin toukokuussa 2015, että vastavalitut kansanedustajat ovat saaneet maakunnasta nimikkoyrittäjän. Jokainen keskisuomalainen kansanedustaja sai omasta vaalipiiristään nimetyn yrittäjän, joka toimi yhteytenä yrittäjän arkeen. Samalla yrittäjä välitti tietoa yrittäjän elämästä ja ajankohtaisista edunvalvonnan tavoitteista. Nimikkoyrittäjämalli oli Suomen Yrittäjien valtakunnallinen tempaus.

Yrittäjä **Emilia Koikkalainen** ja Koskenpään Huopatehdas Oy saivat kummikseen jyvskyläläisen **Touko Aallon** (Vihreä liitto).

Nimitysuutiset

Koskenpään Huopatehdas Oy:n toimitusjohtajaksi on nimitetty:

Kustaa Vuolle-Apiala
1922–36

Erkki Vuolle-Apiala
1936–76

Pertti Vuolle-Apiala
1976–80
1982–91

Mikko Liukkonen
1980–82

Airi Repo
1991–99

Erkki Kuivikko
2000–01

Matti Koikkalainen
2001–14

Emilia Koikkalainen
2014–

Perheyriyksessä monenlaisia persoonia

Lindemanin sukunimestä luovuttiin suomalaistumisaallon myötä. Vuolle-Apialan nuorempi polvi oli täynnä toimeliasta väkeä.

Huopatehtaan kulisseissa ja johtoportaassa on vaikuttanut lukuisia vahvoja ja tarmokkaita persoonia. Huopatehtaan perustanut **Kustaa Vuolle-Apiala** oli yrittäjäperheestä. Hänen isänsä **Kustaa Lindeman** (1842–1922) oli nahkuri, joka perusti Jämsään nahkatehtaan.

Kustaa Lindemania on kuvailtu älykkääksi ja vakavaksi kristityksi. Hänen luku- ja kirjoitustaitonsa olivat heikot, joten Kustaa Lindeman allekirjoitti sopimukset yleensä puumerkillä.

Kustaa Lindeman oli naimisissa kahdesti. **Karoliina Manulan** kanssa hän sai 12 lasta, jotka ottivat 1906 käyttöönsä sukunimen Vuolle-Apiala. Sukunimuutos oli osa suomalais-tumisaaltoa. Suomalaisuutta pyrittiin korostamaan monin tavoin ja sukunimenvaihdokset olivat osa tätä. Vuolle-Apiala-nimen alkuosa tuli Kustaan

isän kotipaikan, litin Vuolenkosken, mukaan. Apiala-nimen juuret ulottuvat eräkauteen ennen vuotta 1500.

Toimitusjohtajalla kiivas luonne

Huopatehtaan isänä tunnettu Kustaa Vuolle-Apiala aloitti työuransa nahkakauppiaina. Vuolle-Apiala oli toiminnan mies ja ehti paljon. Hän oli perustamassa Survosenskoskeen sahalaistosta, ja myöhemmin samalle paikalle sähkölaitosta. Koskenpään Tervatehdas Oy käynnisti toimintansa 1909 ja Koskenpään Huopatehdas Oy yksitoista vuotta myöhemmin. Kustaa Vuolle-Apialan kerrotaan hankkineen ensimmäisen autonsa huopatehtaan perustamisen aikoihin. Oakland-merkkisen henkilöauton kuljettajana toimi saksalaissyntyinen **Arthur Brade**.

Liiketoiminnassa Kustaa Vuolle-Apiala oli aloitteellinen, mutta varovainen. Hänen kiivas luonteensa tuli esiin erityisesti epäonnistumisen hetkinä. Eräs entinen työntekijä kuvailee tätä jopa pelottavaksi mieheksi. Kustaa Vuolle-Apialalla oli tapana ajaa leikkivät lapset pois huopatehtaalta ja kritisoida liiallista puumäärän käyttöä lämmityksessä.

Pojat mukana toiminnassa

Kustaa Vuolle-Apiala oli naimisissa kaksi kertaa. Ensimmäisestä avioliitosta **Maria Vuolle-Apialan (os. Nordström)** kanssa syntyivät lapset **Emil** ja **Niilo**. Avioliitosta **Esteri Vuolle-Apialan** kanssa syntyivät lapset **Jalmari**, **Erkki**, **Aatos**, **Maire** ja **Helvi**.

Pojista jokainen oli mukana yri-

tysten toiminnassa. Emil keskittyi tervatehtaaseen, Niilo pureutui huopatehtaan toimintaan. Huopatehtaan teknisenä johtajanakin toiminut Niilo Vuolle-Apiala vieraili vuonna 1928 jopa Kanadassa ja selvitti mahdollisuuksia myydä huopasia sinne.

Jalmari, tutummin Jari, oli mukana isänsä yhtiöiden johtokunnissa, mutta hänen pikkuveljensä Erkki otti aktiivisemmän roolin. Erkki Vuolle-Apiala toimi Koskenpään Huopatehdas Oy:n johtajana neljä vuosikymmentä (1936–76). Erkkiä on kuvailtu lupsakaksi johtajaksi, jota kiusasi paikotellen viinan kiro.

Kustaan viides poika Aatos oli niin ikään huopatehtaan toiminnassa, hänen vastuualueenaan oli villan hankinta kansainvälisiltä markkinoilta. Hän osallistui myös Suomen Villayhdistyksen ja Huopatehtailijoiden toimintaan. Entinen työntekijä kuvailee Aatoksen luonteen olleen lähinnä isä-Kustaan kiivasta luonetta. Aatos Vuolle-Apiala oli myös suuri urheilun ystävä. Innokkaana suunnistajana ja hiihtäjänä tunnettu Aatos oli Koskenpään Kirin perustajajäsen sekä myös Suomen Urheiluliiton liittohallituksen jäsen. Aatos Vuolle-Apiala osallistui talvi- ja jatkosotaan, joissa hän haavoittui peräti kolme kertaa.

Kolmannen polven yrittäjä

Erkki Vuolle-Apialan poika **Pertti** otti isänsä jälkeen huopatehtaan ohjat. Merkonomiksi opiskellut Pertti Vuolle-Apiala oli suuri ilmailun ystävä. Ennen siirtymistään huopatehtaan

johtajaksi hän toimi Finnairin virkailijana. Vaikka miehen tie toi Koskenpäälle, ei ilmailuharrastus loppunut. Lentolupakirjan ja helikopterilentäjän pätevyyden hankkinut Pertti Vuolle-Apiala nautiskeli yöilmojen tunnelmasta aina viimeisiin vuosiinsa saakka. Hänen kohtalonsa oli traaginen, kuolema tuli äkisti 1991.

Vuolle-Apialan suku piti Koskenpään Huopatehdas Oy:n omistuk-

Kustaa Lindeman allekirjoitti sopimukset puumerkillä.

sesta kiinni vuosituhannen vaihtumiseen. Suku seuraa tehtaan vaiheita edelleen mielenkiinnolla. Vuolle-Apialat perustivat sukuseuran vuonna 1994. Se on itsenäinen toimija, vaikka suvusta löytyy myös vuonna 1926 perustettu, Kustaa ja Karoliina Lindemanin nimeä kantava säätiö. Säätiö muun muassa tukee sukuseuraa sekä suvun jäseniä ja hoitaa sukhautaa.

Koikkalaisten aikakausi alkoi 2001, kun **Matti Koikkalainen** osti yhtiön osake-enemmistön. Tällä hetkellä Koskenpään Huopatehdas Oy on Koikkalaisen perheessä jo toisessa polvessa. Yhtiön tahtipuikkoa heiluttaa Matin tytär **Emilia Koikkalainen**. Koskenpään Huopatehdas Oy on edelleen perheyriys – onhan se ollut sitä aina. Nyt on toisen perheen vuoro jatkaa tarinaa.

Koskenpään Kiri syntyi kohottamaan kotiseudun henkeä

Huopatehtaalla on haluttu aina kannustaa terveellisiin elämäntapoihin. Entisaikoina tehtaan väelle järjestettiin jopa omia hiihto- ja pilkkikisoja. Urheilu oli tärkeää myös tehtaan johdolle, erityisesti kansainvälisestä villakaupasta vastanneelle **Aatos Vuolle-Apialalle**.

Aatos Vuolle-Apiala oli yksi Koskenpään Kirin perustajajäsenistä. Urheiluseura perustettiin vuonna 1938. Kirin puheenjohtajanakin toiminut Vuolle-Apiala koki, että oma urheiluseura oli mitä parhaita ja rakenta-

vinta kotiseututyötä.

–Me ihmisethän tunnemme tarvetta kaikella tavalla kohottaa kotiseutumme aineellista ja henkistä elämää. Tämän tarpeen pakottamina on seura aikoinaan perustettu, Aatos Vuolle-Apiala totesi tervehdyspuheessaan seuran 15-vuotisjuhliissa.

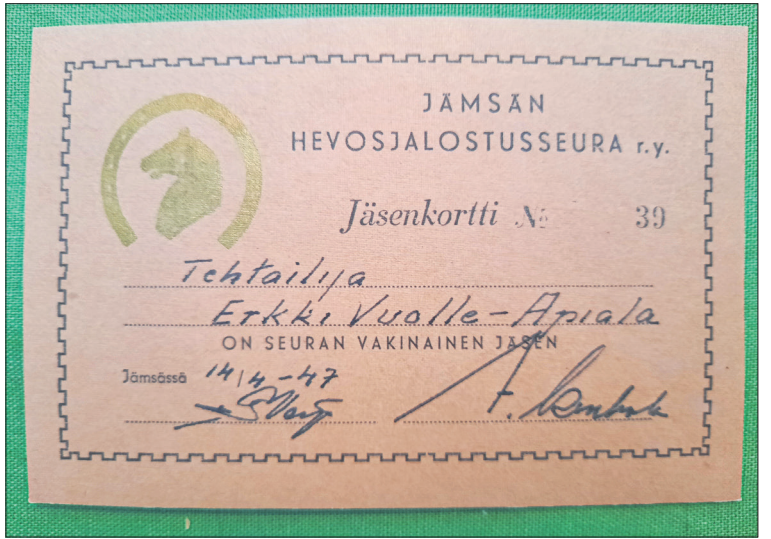
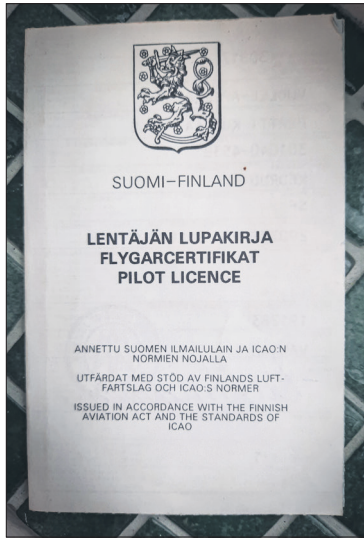
Koskenpään Kiri oli 15-vuotiaana voimissaan, nuori ja vireä seura sai juhlaansa Koskenpään Pirtin juhlasaliin professori **Lauri ”Tahko” Pihkalan**. Juhlalta uutisoitiin paikallisissa

sanomalehdissä, joissa todettiin Pihkalan kertoneen liikunnan merkityksestä ihmisen elämässä humoristiseen tapaansa.

–Urheilu taistelee terveyden puolesta, väsymystä ja pelkoa vastaan, Pihkala totesi.

Lopuksi juhlapuhuja oli todennut urheilun olevan jopa niin hyvää, että on suorastaan ihme, ettei se ole syntiä.

Koskenpään Kiri toimii yhä ja järjestää kesän 2022 aikana muun muassa lasten jalkapallokoulun.

Isä ja poika, Erkki ja Pertti Vuolle-Apiala, toimivat pitkään yhdessä tehtaan johdossa. (Keskisuomalainen 31.1.1969) (Ylh. vas.)

Kustaa Vuolle-Apialan ajokortti. (Alh. vas.)

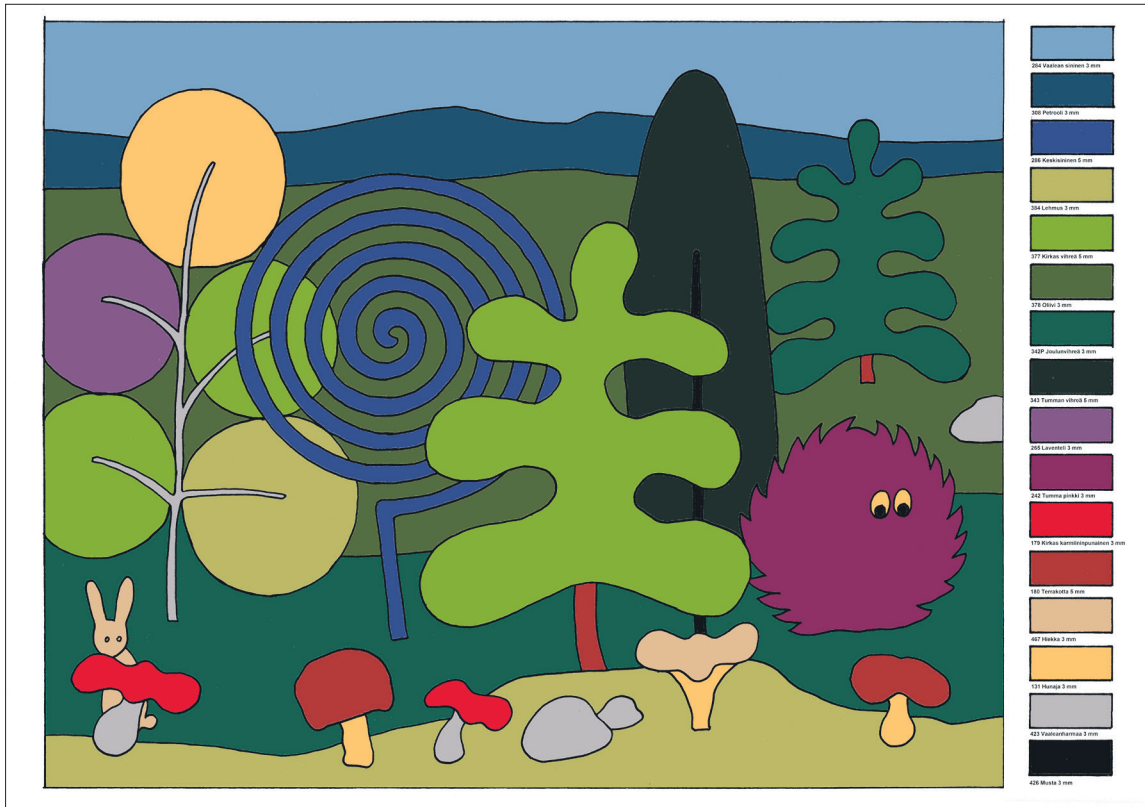
Pertti Vuolle-Apiala nautti lentämisestä. (Ylh.)

Hevoset ovat kuuluneet kiinteänä osana Vuolle-Apialan suvun arkeen. Erkki Vuolle-Apialan Jämsän Hevosjalostusseuran jäsenkortti. (Ylh. oik.)

Liikunta on ollut isossa roolissa suvun vaiheissa. Erkki Vuolle-Apialan Pirkko-tytär (oik.) oli mukana kantamassa olympiasoihtua 1952. (Alh. oik.)

Olympiasoihdun kuljetus 1952. Oikealla Pirkko Vuolle-Apiala

Sisustusarkkitehti, kuvataiteilija Jukka Mäki suunnitteli Satumetsä-reliefin tamperelaiseen päiväkotiin. Värikäs huopareliefi sijoitettiin Koivistonkylän päiväkodin aulaan.

Huopaseinä syntyi pienellä juonittelulla

Reliefi auttoi päiväkodin aulan akustiikkaongelmassa.

Tampereen Koivistonkylän päiväkotia saneerattiin 2015. Rakennussuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Kontukoski, ja sisustussuunnittelu oli sisustusarkkitehti **Jukka Mäen** vastuulla. Arkkitehti ja sisustusarkkitehti saivat kesken hankkeen ylimääräistä pohdittavaa. Päiväkotiin piti saada mahtumaan yksi lapsiryhmä kaavailtua enemmän.

Aula, johon tuli naulakoita, oli ahdas. Koska lasten määrä kasvoi, suunnittelijat ennakoivat ääniongelmia. Tilaan piti saada jotakin akustioivaa. Koska Jukka Mäki on paitsi sisustusarkkitehti myös kuvataiteilija, hän sai idean taideteoksen ujutamisesta aulaan. Keskelle aulaa tuleva naulako olisi oiva paikka.

– Sitä ei uskallettu viedä taideteoshankkeena eteenpäin, koska budjetti oli jo kasvanut muutosten vuoksi ennakoitua suuremmaksi. Ilmoitin vain, että naulakon taakse tulee värillinen akustiikkapinta huovasta myöhemmän suunnitelman mukaan.

Mäki suunnitteli tilaan noin viisinelioisen huopareliefin. Jotta pinnasta tulisi elävä, teokseen käytettiin kahta eripaksuista huopaa.

– Hiukan tahallaan viivytettiin sen hankkimista niin, että teosta alettiin jo kysellä. Sitten ilmoitettiin, että akustiikkapinta on suunniteltu ja tuotantolaitos selvitetty, joten ei muuta kuin tilata, Mäki kertoo.

Kalustevalmistaja lähetti koko naulakon takalevyn Koskenpäälle. Tehtaalla leikattiin kuvapinta huovasta

ja liimattiin se levyyn. Paluupostissa lähti valmis teos.

Jukka Mäen mukaan monesti ajatellaan, että taideteos on liian kallis, monimutkainen tai työläs. Hän huomauttaa, että huopareliefi ei lisännyt työkuukustannuksia lainkaan.

– Ja ainakin päiväkodin henkilökunta ja lapset olivat tyytyväisiä.

Muotoilija Ilkka Suppanen käytti Flying Carpet-sohvasa prototyyppiin Koskenpään huopaa. Katja Rinkinen Parolan asemalta valmisti huovasta rönäsyilevän villavalon.

Ketterää kumppania arvostetaan

Koskenpään Huopatehdas Oy on ollut jo vuosia isojen kansainvälisten yritysten hovihankkija. Huopatuokkuja ei tokiakaan ole ruuhkaksi asti, mutta oman paikan ja menestyksen eteen täytyy silti tehdä töitä. Koskenpään Huopatehtaan asiakkaat arvostavat pientä ja ketterää yhteistyökumppania.

Switch Drive Systems ostaa Koskenpäältä huopaa isojen laivojen tarpeisiin. Dieselmoottorin apulaisena on sähkömoottori, jossa huopaa käytetään ilmastointiosien väliseen tiivistykseen ja äänenvaimennukseen.

– Yhteistyön helppous on ollut tärkeää,

kuvailee asiakassuhdetta Switchin machine developmentin team leader **Panu Hava**.

Paitsi että huopa liikkuu päivittäin maailman merillä, sillä on roolinsa myös maantieliikenteessä. Valmet Automotiven Uudenkaupungin tehtaalla Koskenpään huopakappaleita käytetään autojen tuulilasien ja takalasin kiinnityksessä. Huopaa tarvitaan pohjusteaineen levityksessä. Oikeanlaisen, riittävän laadukkaan materiaalin löytäminen Suomesta vaatii työtä.

– Meillä on todella isot vaatimukset, jotta lasihin ei tartu mitään ylimääräistä

nukkaa. Testausten jälkeen – hyvällä yhteistyöllä toimittajan kanssa – löytyi oikeaa materiaalia, kertoo sourcing engineer **Hanna Ylä-Himanka** Valmet Automotivelta.

– Koirankopista saunamökin kokoiin generaattoreihin, öljy- ja kaasuteollisuudesta kaivoksiin, selvittää asiakkaan tarpeita puolestaan category manager **Ville Riihimäki** ABB:ltä.

ABB käyttää Koskenpään huoparakaisuja tehtaillaan ympäri maailmaa. Yhteistyössä kehitetty synteettinen huopatiiviste on nyt yksi toimitettavista vakiotuotteista.

Merkkipäiviä on vietetty monesti työn merkeissä

Kun Koskenpään huopatehdas täytti 40 vuotta, *Keskisuomalainen* uutisoi tehtaan väen juhlanan merkkipäivää työn merkeissä sekä oman väen kesken.

Maan suurimpiin kuuluva Koskenpään Huopatehdas on 40 vuotta valmistanut huovasta jalkineita. Tehtaan tuotteita on ollut messuilla ja näyttelyissä 1935 lähtien. Lähes kaikilla messuilla se on saanut kultamitaleja laatutyön tunnukseksi. Tehtaan perustamisen 40-vuotispäivänä tänään torstaina pyörivät koneet entiseen tapaan ja juhlaa vietetään vain henkilökunnan keskuudessa. (Keskisuomalainen, 20.9.1962)

Tehtaan saavuttamia pyöreitä satavuotia on vietetty lähes aina työn merkeissä, mutta joskus on kokoonnuttu juhlimaan. Kun yhtiö täytti 60 vuotta, toimitusjohtaja **Perti Vuolle-Apiala** järjesti juhlat kotonaan Koskenpäällä, Kustaankolossa. Työntekijät ovat monesti juhlineet tehtaan saavuttamia ikävuotia johtajineen

myös Koskenpään Rantapirtillä. Juhlavissa tunnelmissa on myös tehtaan työntekijöitä palkittu ansioistaan.

Jazzin tahdissa satavuotiaaksi

Koskenpään Huopatehdas Oy täyttää pyöreät sata vuotta 2022. Komean merkkipäivän kunniaksi järjestettiin juhlallisuuksia heinäkuussa. Kaksipäiväiset juhlat aloitettiin avoimien oven päivällä, jolloin vierailijoiden oli mahdollista tutustua liki satavuotiaaseen tehdasrakennukseen. Avoimet ovet -tapahtuma oli osa perinteistä Koskenpää-viikkoa, jolloin koko kylä täyttyy monenlaisella kesäohjelmalla.

Varsinaiset satavuotisjuhlat pidettiin 13. heinäkuuta 1920-luvun hengessä. Tehtaan mainiossa miljöössä oli tarjolla ruokaa, juomaa, elävää musiikkia sekä iloista juhلاميeltä. Juhlamusiikista vastasi Jazz Jkl Collective.

Huopatehtaan väkeä Erkki Vuolle-Apialan (kolmas vas.) kanssa Rantapirtillä.

Yhtiön 60-vuotisjuhlaa vietettiin Kustaankolossa syyskuussa 1982. Juhlallisuuksissa mukana mm. oikealta alkaen Pirkko Reichling (selin), Erkki Vuolle-Apiala, Airi Repo sekä Siiri Ryyänen (selin).

Palkitsemishetkessä tehtaalla Sirkka Lehtinen (vas.), Kaija Hellanen, Siiri Ryyänen, Erkki Vuolle-Apiala, Saara Koskinen ja Sirkka Äikäs.

Matti ja Emilia Koikkalainen ovat kumpikin vuorollaan jatkaneet Vuolle-Apialan aloittamaa perheyrittäjäperinnettä. Yhtiön perustajasta muistuttaa tehtaan pääoven yläpuolelle kaiverrettu Kustaa Vuolle-Apialan nimi.

Koikkalaisia kannattelee kauppiaan sielu

Tehdas piti laittaa myyntikuntoon, että isä pääsee eläkkeelle. Toisin kävi – tytär otti vetovastuun.

Keuruulaisella **Matti Koikkalaisella** oli takanaan pitkä kauppiasura, kun elämä heitti Koskenpäälle. Huopatehtaalla tarvittiin muutosta luotsaavaa johtajaa. Toimitusjohtajan tehtäviin kuului paitsi tilanteen rauhoittaminen menneiden melskeiden jäljiltä myös tehtaan toimiston muuttaminen. Piti myydä erillään tehtaasta sijainnut toimistorakennus ja rakentaa myynnistä saaduilla rahoilla toimistolle uudet tilat tehtaan yhteyteen.

Koikkalainen työskenteli ensin osa-aikaisena toimitusjohtajana – työpäivän jälkeen piti olla virtaa myös

Piti koittaa pitää
nenä pinnalla.

toimistotilojen remontointiin. Uudet toimistotilat valmistuivat tehtaan 80-vuotisjuhliin 2002. Juhlien jälkeen Koikkalainen aloitti täysipäiväisenä toimitusjohtajana.

– Kehitystyössä ja sisäänajovaiheessa meni vähän yli puoli vuotta. Kalusto oli vanhentunutta, ja yritys oli vähän huonossa kunnossa, Koikkalainen muistelee.

Vuonna 2004 toimitusjohtajasta tuli myös Koskenpään huopatehtaan omistaja. Koikkalaisen aikana tehtaalle ostettiin nauhantuotantoon uusi linjasto, aloitettiin värillisten huopien kauppa, stanssattiin erikuvioisia huopia käsityöläisten tarpeisiin ja rakennettiin yhteistyötä vesileikkauksia tehneiden alihankkijoiden kanssa.

Koskenpäällä ryhdyttiin lisäämään huopavalikoimia myös sisustustarvikkeisiin. Kehittämisen tarpeessa olisi ollut tehdaskiinteistökin, mutta se olisi ollut liian iso ja kallis urakka.

– Kauheaa kustannusvääntöä oli koko ajan. Piti koettaa pitää nenä pinnalla.

Mieli muuttui pikkuhiljaa

Kun Matti Koikkalainen aloitti huopatehtaan toimitusjohtajana, parikymppinen tytär oli ymmällään. **Emilia Koikkalaisella** ei ollut minkäänlaista käsitystä koko alasta.

Pikkuhiljaa tehtaan toiminta valkeni restonomiksi opiskelleelle tyttärellekin. Ensimmäinen Emilia Koikkalainen oli isänsä apuna käsityömessuilla ja Venäjälle suuntautuneella myyntimatalla. Sen jälkeen hän suoritti tehtaalla opintoihinsa liittyneen harjoittelun, johon kuului tehtaan markkinointisuunnitelman laatiminen. Viimeistään sen myötä tyttärelle alkoi valjeta, että isän täytyisi jossain vaiheessa päästä eläkkeelle.

Emilia Koikkalaiselle isän eläköityminen tarkoitti ensin sitä, että tehdas piti saada myyntikuntoon. Kun omat haaveet ja urasuunnitelmat muuttuivat, mieli alkoi vetää Koskenpäälle.

– Soitin isälle, että jos tulen töihin, kehittämiseen pitää olla rahaa. Itse tarvitsen palkkaa vain sen verran, että saan asuntolainan maksettua.

Isä ja tytär pääsivät suunnitelmasta sopuun, ja Emilia Koikkalainen aloitti

1600 euron kuukausipalkalla. Matti Koikkalainen siirtyi osa-aikaeläkkeelle 2009. Tytär perkas yritystä konsulttien kanssa, ja parin vuoden aikana kirkastui, mikä on tervettä liiketoimintaa, mitä kannattaa painaa alas.

Töitä tehdään asiakkaalle

Emilia Koikkalainen osti yhtiön osakepääoman isältään 2015. Hän on miettinyt itseään osana yrittäjyyden jatkumoa ja sitä, mikä yhdistää häntä, isäänsä ja isänisäänsä.

– Pidän itseäni kolmannen polven kauppiaina. En miellä itseäni huopatehtailijaksi vaan huopakauppiaaksi. Asenne palvella asiakkaita ja ratkaista heidän ongelmiaan on tärkeämpää kuin tuotannollinen ja valmistuksellinen näkökulma.

Emilia Koikkalainen korostaa, että pienessä yrityksessä jokainen työntekijä on avainpelaaja. Siihen hän on voinut myös luottaa. Vastaavasti Koikkalaiselle on ollut tärkeää, että hän pystyy turvaamaan tehtaan tarjoamat neljä työpaikkaa.

Toimitusjohtaja tuntee vastuuta myös Koskenpään kyläyhteisön suuntaan. Se vaikuttaa väistämättä pohdintoihin tehtaan tulevaisuudesta. Kiinteistöt kaipaivat arviolta 200 000 euron remonttia, mutta rahan voisi toisaalta laittaa myös toiminnan kehittämiseen. Kasvukin kiinnostaisi.

– Se voisi tulla muuta liiketoimintaa ostamalla, joten täytyy pitää silmät auki.

Emilia Koikkalaisen ura Huopatehtaalla alkoi vaikeaan aikaan, finanssikriisin jälkimainingeissa.

Koskenpään
Huopatehdas

Sata vuotta huopaa

Koskenpään Huopatehtaan 100-vuotisjuhlajulkaisu

Kustantaja:	Koskenpään Huopatehdas Oy
Päätoimittaja:	Emilia Koikkalainen
Toimitus:	Anne Lius-Liimatainen (LiuLii), Marjo Rönnkvist (Sana tai pari Oy)
Taitto:	Hanna Palosaari (Aidia)
Kuvat:	Yhtiön ja Vuolle-Apialan sukuseuran arkistot, Anne Lius-Liimatainen, Keskisuomalainen, Lappeenrannan museo
Jakelu:	Osoitteellinen jakelu asiakkaille ja sidosryhmille, osoitteeton jakelu Koskenpäällä, näköispainos Koskenpään Huopatehtaan nettisivuilla www.huopaa.fi
Paino:	Lehtisepät Oy, Tuusula 2022